

Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego

z dnia 14 grudnia 1922 r.

o wykonaniu ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r. w przedmiocie likwidacji serwitutów w województwach: wołyńskim, poleskim i nowogródzkim oraz w powiatach: białostockim, bielskim, grodzieńskim, sokólskim i wołkowyskim województwa białostockiego.

Na mocy art. 18 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 10, poz. 65) zarządza się co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Na terenie województw: wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, grodzieńskiego, sokólskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego na mocy ustawy z dnia 7 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 42, poz. 249) ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 10, poz. 65), podlegają likwidacji przez urzędy ziemskie, na skutek dobrowolnego układu stron lub z urzędu w drodze przymusu, serwituty wpisane do aktów nadawczych lub innych dowodów pisemnych, stwierdzających ich istnienie.

§ 2. W razie zaginięcia lub zniszczenia aktów nadawczych i innych dowodów pisemnych, istnienie i rozmiar serwitutów ustala okręgowa komisja ziemska na wniosek powiatowego urzędu ziemskiego, spowodowany wykonaniem ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r.

§ 3. Wszelkie uchwały zebrań posiadaczy, względnie przedstawicieli osad, uprawnionych do korzystania z serwitutów, powzięte w przedmiocie ich likwidacji lub związane z tą likwidacją, winny być spisywane w księdze uchwał zebrań gromadzkich.

Nadto prawomocność powyższych uchwał winna być stwierdzona przez komisarza ziemskiego, na którego terenie działalności położony jest majątek obciążony projektowanymi do likwidacji serwitutami.

§ 4. Każdy posiadacz gospodarstwa uprawnionego do korzystania z serwitutów, oraz komisarz ziemski ma prawo zażądać od sołtysa wsi zwołania zebrania posiadaczy osad uprawnionych, w celu powzięcia wszelkich uchwał w przedmiocie likwidacji serwitutów.

Żądania powyższe mogą być wyrażane ustnie i podlegają spełnieniu w ciągu dni 7 od dnia otrzymania tego żądania. Żądania zaś komisarza ziemskiego podlegają niezwłocznemu spełnieniu.

§ 5. Za osadę korzystającą z praw do serwitutów w rozumieniu ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r. uważać należy każde gospodarstwo (numer) na którego rzecz w akcie nadawczym lub innym dowodzie pisemnym, stwierdzającym istnienie serwitutów zostały zapisane indywidualnie lub wspólnie z innymi gospodarstwami uprawnienia serwitutowe.

Posiadanie przez jedną osobę dwóch lub więcej gospodarstw (numerów) względnie ich części daje tej osobie na zebraniach, zwoływanych w przedmiocie likwidacji serwitutów, tylko jeden głos.

Przy likwidacji serwitutów, przysługującym gospodarstwom, stanowiącym własność całej gromady (osady szkolne, kowalskie i t. d.) w imieniu tych gospodarstw występuje pełnomocnik, wybrany na zebraniu gromadzkim większością $\frac{2}{3}$ głosów.

§ 6. Na zebraniach, postanawiających likwidację serwitutów, winni być wybrani pełnomocnicy wsi, w liczbie od dwóch do pięciu osób, upoważnieni do działania w imieniu interesowanych we wszelkich sprawach, dotyczących zamierzonej likwidacji, nie wyłączając upoważnienia do zawarcia dobrowolnego w tej mierze układu. Zakres pełnomocnictwa winien być dokładnie wyszczególniony w uchwale.

Wyżej wspomniani pełnomocnicy mogą być odwoływani lub w razie zdekompletowania liczba ich uzupełniana jedynie drogą uchwały zebrania posiadaczy osad uprawnionych do korzystania z serwitutów, oraz mogą być wybierani zarówno z pośród samych interesowanych, jak z poza ich grona.

Odwołanie poprzednio wybranych i przyjęcie nowych pełnomocników staje się ważnym z chwilą zaświadczenia przez komisarza ziemskiego uchwały, powziętej w tym przedmiocie. Z chwilą powzięcia takiej uchwały poprzednio wybrani pełnomocnicy są zawieszani w swych czynnościach. Uchwały powyższe winny być zaświadczone przez komisarza ziemskiego w ciągu dni 10 od daty otrzymania w powiatowym urzędzie ziemskim ich odpisu.

§ 7. Przy likwidacji serwitutów właściciele obciążonych niemi dziedzin działają osobiście lub przez swych zastępców, zaopatrzonych w specjalne pełnomocnictwa, sporządzone w formie notarialnej.

W wypadkach, gdy dziedziną obciążoną serwitutami jest majątek państwowy, Państwo, jako stronę, reprezentuje i zastępuje urzędnik delegowany przez władzę, pod której zarządem majątek ten pozostaje, lecz zaopatrzony w specjalne upoważnienie tych władz

do decydowania we wszelkich sprawach, wpływających z zamierzonej likwidacji.

Przy likwidowaniu serwitutów obciążających majątki państwowe przeznaczone Głównemu Urzędowi Ziemskiemu do parcelacji, Państwo, jako stronę, reprezentuje i zastępuje urzędnik w tym celu delegowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych lub organy przez to Ministerstwo do tego powołane lub upoważnione.

§ 8. Gdy w toku postępowania wdrożonego na mocy art. 19 ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami wprowadzonymi art. 10 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r., strony zawrą umowę w przedmiocie dobrowolnej likwidacji serwitutów, komisarz ziemski dalszy bieg przymusowego postępowania wstrzymuje, wyznaczając stronom w porozumieniu z nimi odpowiedni termin do przedstawienia dowodów, niezbędnych w celu jej zaświadczenia, przewidzianych w p. p. 1, 5, 6 i 7 § 25 niniejszego rozporządzenia.

W razie uchybienia tego terminu komisarz ziemski uznaje układ za niedoszły do skutku i wznowia przerwany bieg postępowania przymusowego. Po przedstawieniu przez strony powodów opóźnienia i na ich prośbę komisarzowi ziemskiemu przysługuje prawo przedłużenia poprzednio wyznaczonego terminu.

§ 9. Przy likwidacji serwitutów, obciążających majątek ziemski na rzecz dwóch i więcej wsi, postępowaniem likwidacyjnym należy obejmować każdą wieś oddzielnie przy zachowaniu kolejności ustanowionej orzeczeniem okręgowej komisji ziemskiej, jednak z zastrzeżeniem, że dokonane po ustaleniu kolejności układy dobrowolne w przedmiocie likwidacji serwitutów podlegają rozpatrzeniu z pominięciem tej kolejności.

§ 10. Wszelkie układy stron, względnie podania lub uchwały o wdrożenie postępowania przymusowego uznaje się za nieważne, o ile niemi nie są objęte wszystkie gospodarstwa danej wsi, uprawnione do korzystania z serwitutów, oraz o ile niemi nie są objęte wszystkie kategorie serwitutów tej wsi, z wyłączeniem przewidzianych w art. 2 ustawy z dnia 7 maja 1920 r.

§ 11. Wynagrodzenie za zniesienie serwitutów winno być uskutecznione w ziemi, w lesie zaś i gotówce tylko w wypadkach, przewidzianych w art. 5 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r.

§ 12. Grunty, przeznaczone jako równoważnik za serwituty indywidualne, winny być wyznaczone oddzielnie dla każdej osady (numeru). Wynagrodzenie zaś za serwituty, określane jako wspólna przynależność do całej wsi (serwitut gromadzki), względnie jej części (serwitut grupowy), winno być wydzielane we wspólne władanie uprawnionych osad i podlega podziałowi pomiędzy te osady w wypadkach i trybem, przewidzianym w ustępie 2 art. 16 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r.

Wyznaczenie wynagrodzenia za serwituty oddzielnie dla każdej osady (numeru) winno być uskutecznione w ten sposób, aby poszczególni posiadacze kilku osad lub ich części otrzymywali powyższe wynagrodzenie w działkach położonych obok siebie (scalonych).

§ 13. Gdy w toku postępowania likwidacyjnego, względnie uprzednio przed jego rozpoczęciem, wdrożone zostało postępowanie w przedmiocie podania scaleniu wszystkich dotychczas posiadanych przez daną wieś gruntów, nie wyłączając gruntów otrzymywanych za zlikwidowane serwituty, ekwiwalent serwitutowy należy wyznaczać w ogólnych granicach bez wykazania na planie i gruncie granic poszczególnych działek, lecz z zaznaczeniem obszarów przypadających z tych gruntów dla każdej uprawnionej osady (numeru).

Określenie wyżej wymienionych obszarów winno być uskutecznione z zachowaniem wskazań poprzedniego paragrafu.

§ 14. Przy przymusowej likwidacji serwitutów zasadniczo wydziela się za serwituty grunty z terenów wyłącznie temi serwitutami obciążonych w danych dobrach ziemskich.

Dążyć jednak należy za zgodą właściciela do wydzielenia za serwituty w całości lub częściowo gruntów z innych terenów niemi nie obciążonych, lech stanowiących wraz z terenami obciążonymi jedną całość hipoteczną, w następujących wypadkach:

- 1) gdy w danych dobrach tereny, na których są umiejscowione serwituty, są położone w sąsiedztwie z terenami temi serwitutami rzeczywiście nie obciążonymi,
- 2) gdy w danych dobrach wyżej pomieniony teren na którym są umiejscowione serwituty:
 - a) jest nieprzydatny dla celów rolniczych,
 - b) łącznie z innymi gruntami, posiadaniem przez uprawnionych do korzystania z serwitutów, stworzyłby działki, nieodpowiednie pod względem struktury gospodarczej, i utrudniłby przeprowadzenie zamiany gruntów, racjonalnego scalenia wszystkich gruntów lub melioracji,
 - c) jest położony daleko od siedzib gospodarstw, uprawnionych do korzystania z serwitutów, lub posiada nieodpowiedni i niedogodny dojazd,
 - d) jeżeli wydzielenie ekwiwalentu z tego terenu spowodowałoby rozbiecie majątku, jako warsztatu rolniczego, ze szkodą dla produkcji krajowej przez powstanie złej konfiguracji granic, braku dojazdu, zniszczenie wartościowych urządzeń technicznych i t. p.,
- 3) gdy urzędy ochrony lasów odmawiają swego zezwolenia na wydzielenie z tego terenu przestrzeni leśnej lub ziemi z pod lasu.

§ 15. Przewidziane niniejszym rozporządzeniem zawiadomienia, wezwania, odpisy decyzji i t. p. dotyczące przeprowadzonej likwidacji serwitutów, urzędy ziemskie przesyłać będą za pośrednictwem urzędów komunalnych właścicielowi lub współwłaścicielom majątku, obciążonego serwitutami na ręce zarządu tego majątku, zaś posiadaczom gospodarstw, uprawnionych do korzystania z praw serwitutowych na ręce miejscowego sołtysa.

Zawiadomienia wierzycieli hipotecznych i osób, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr likwidujących serwitutyj oraz właścicieli aktów zastawu

dóbr (zakładnych), jeżeli oni sami lub ich pełnomocnicy przebywają w obrębie Państwa Polskiego i miejsce ich pobytu jest wiadome, o projektowanym wdrożeniu postępowania likwidacyjnego (§§ 33 i 48) należy doręczać bądź za pośrednictwem urzędów gminnych, magistratów i t. p. do miejsca prawnego ich zamieszkania, bądź za pomocą ogłoszenia w Monitorze Polskim lub w miejscowej prasie urzędowej.

O ile dziedziną obciążoną serwitutami jest majątek państwowy, powyższe zawiadomienia, wezwania i t. p. należy doręczać władzom rządowym, pod których zarządem majątek ten bezpośrednio pozostaje.

§ 16. Czynności nadzorcze urzędów ziemskich przy likwidacji serwitutów wykonywane są przez te urzędy bezpłatnie.

Koszty likwidacji serwitutów, jako to: wynagrodzenie geometrów za dokonanie pomiarów i sporządzenie dowodów pomiarowych; robocizna; podwoły; znaki graniczne i pomiarowe; wynagrodzenie biegłych, świadków i t. p., powoływanych przez urzędy ziemskie lub komisję szacunkowo-rozjemczą w toku postępowania likwidacyjnego; diety i koszty podróży członków komisji szacunkowo-rozjemczej i t. p. ponoszą:

- a) przy postępowaniu wdrożonym na mocy układów dobrowolnych zawartych przez strony — ta strona, którą warunek ten w umowie obowiązuje,
- b) przy postępowaniu wdrożonym z urzędu na mocy art. 19 ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. obydwie strony po polowie.

Wysokość tych kosztów oraz ich podział pomiędzy uczestników likwidacji ustala okręgowa komisja ziemska przy zatwierdzeniu projektu likwidacji.

§ 17. Przy likwidacji wdrożonej na mocy dobrowolnego układu stron, urzędy ziemskie nie pobierają żadnych opłat z wyjątkiem opłat stempłowych, przewidzianych w obowiązujących w tej mierze ustawach i rozporządzeniach urzędowych.

Przy likwidacji wdrożonej z urzędu na mocy punktu „c” art. 19 ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r., zgłaszająca likwidację strona winna złożyć jednocześnie zobowiązanie o wykonaniu w terminie wskazanym przez urzędy ziemskie prac pomiarowych własnym kosztem i staraniem, oraz zobowiązanie o pokryciu innych wydatków, związanych z likwidacją serwitutów (ustęp 2 § 16), o ile strona zobowiązań takich nie przedłoży urzędy ziemskie pobiorą od niej opłatę na pokrycie kosztów, przewidzianych w § 16 w sposób następujący:

- a) przy zgłoszeniu podania o wdrożeniu postępowania 25% kosztów orientacyjnych likwidacji, ustalanych przez Główny Urząd Ziemski i
- b) po uprawomocnieniu się orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej, zatwierdzającej projekt likwidacji pozostała należność po potrąceniu poprzednio pobranej kwoty (punkt „a”).

W wypadkach, gdy strona lub strony nie są w stanie pokryć kosztów likwidacji, co powinna stwier-

dzić okręgowa komisja ziemska na podstawie należycie uzasadnionej opinii komisarza ziemskiego, urzędy ziemskie pokryją koszty narazie z preliminowanych na ten cel funduszy, a po zatwierdzeniu projektu likwidacji przez okręgową komisję ziemską zażądają terminowego ich zwrotu zgodnie z orzeczeniem tej komisji.

Jeżeli strona, która złożyła zobowiązanie o pokryciu przez nią wszelkich wydatków, związanych z likwidacją serwitutów, nie pokryje niezwłocznie po zakończeniu poszczególnych czynności rachunków, przedstawionych z tego tytułu przez urzędy ziemskie lub w wyznaczonym przez te urzędy najdłużej w tygodniowym terminie nie przedstawi właściwych dowodów tego — wówczas stosuje się postępowanie, przewidziane w ustępie poprzednim.

Gdy postępowanie likwidacyjne wdrożone zostało na skutek wniosku urzędu ziemskiego, bez żądania stron, a strony nie zgodzą się dobrowolnie pokryć kosztów likwidacji (ustęp 2 § 16), urzędy ziemskie pokrywają koszty z preliminowanych na ten cel funduszy, a po zatwierdzeniu projektu likwidacji przez okręgową komisję ziemską zażądają ich zwrotu zgodnie z orzeczeniem tej komisji.

§ 18. Należności powstałe w myśl §§ 16 i 17 nie wpłacone w terminie, będą uważane za zaległe. Od sumy zaległej pobierane będą odsetki zwłoki w stosunku 1% za każdy cały lub rozpoczęty miesiąc zwłoki.

Należności zaległe nie wpłacone w ciągu miesiąca od terminu płatności podlegają przymusowemu ściągnięciu, jako bezsporne należności skarbowe. Spłata części lub całej kwoty należności, przypadającej do wpłacenia głównemu urzędowi ziemskiemu za wykonane prace, związane z likwidacją, może być w najzupełniej wyjątkowych i należycie uzasadnionych wypadkach odroczone na mocy orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej, z uwagi na stwierdzoną niezamożność stron, mających tę należność uiszczyć. Spłata odroczonej należności winna nastąpić najdalej w ciągu półtora roku w dwóch równych ratach półrocznych, z tem, że pierwsza rata płatna jest nie później jak po upływie jednego roku od daty odroczenia należności z doliczeniem procentów według stopy 7% w stosunku rocznym od sumy niespłaconego długu.

§ 19. Wszelkie opłaty należne urzędowi ziemskiemu z tytułu przeprowadzania likwidacji serwitutów, wpłacane będą do kas skarbowych i zachowane jako wpływy w budżecie Głównego Urzędu Ziemskiego na odnośne paragrafy i pozycje. Prowadzenie odnośnej rachunkowości i czuwanie nad ściąganiem przypadających skarbowych należności stanowi obowiązek urzędów ziemskich.

§ 20. Prace miernicze związane z likwidacją serwitutów wykonywują geometry urzędów ziemskich lub geometry prywatni przez główny urząd ziemski upoważnieni.

§ 21. Komisarze i podkomisarze ziemscy oraz inni urzędnicy ziemscy, zarówno członkowie komisji szacunkowo-rozjemczej i geometry nie mogą być

wyznaczeni do prowadzenia robót, związanych z likwidacją serwitutów:

- a) jeżeli oni sami, ich żony, krewni z linii prostej zstępnej lub wstępnej, bez ograniczenia stopni, krewni zaś bocznej linii pierwszych czterech stopni i powinowaci trzech stopni, oraz przysposobieni przez nich lub przyspabiający — uczestniczą w likwidacji serwitutów w charakterze strony interesowanej,
- b) jeżeli są opiekunami lub zarządzają majątkiem osób uczestniczących w likwidacji serwitutów,
- c) jeżeli ktokolwiek z uczestników likwidacji serwitutów zarządza ich majątkiem lub interesami,
- d) jeżeli oni lub ich żony są najbliższymi prawnymi spadkobiercami któregośkolwiek z uczestników likwidacji serwitutów lub też prowadzą z nimi spór sądowy.

II. Likwidacja na zasadzie dobrowolnego układu stron.

§ 22. Właściciele majątków, obciążonych serwitutami, nie mogą zawierać układów dobrowolnych w przedmiocie ich zniesienia, gdy majątek ten wystawiony został na sprzedaż z licytacji publicznej. Za taki uważać należy majątek, w którego księdze hipotecznej wniesione zostało odpowiednie ostrzeżenie, względnie o ile hipoteka nie została jeszcze wywołana, majątek, do którego został wyznaczony przez władzę sądową komornik dla dokonania licytacji (art. 1139 ustawy postępowania cywilnego).

§ 23. Układy dobrowolne winny być zawierane na piśmie w obecności przynajmniej 3 świadków i podpisane przez nich oraz strony.

Własnoręczność podpisów osób wymienionych w umowie stwierdza urząd gminny.

§ 24. Do zawierania układów dobrowolnych w przedmiocie likwidacji serwitutów są powołani:

- a) ze strony dziedziny uprawnionej do korzystania z serwitutów — pełnomocnicy posiadaczy uprawnionych gospodarstw, wybrani w myśl § 6 niniejszego rozporządzenia, na zebraniu odbytem zgodnie z art. 3—6 ustawy z dnia 7 maja 1920 r., zmienionych art. 3 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r.,
- b) ze strony dziedziny obciążonej serwitutami, właściciel prawny tej dziedziny lub jego zastępca, działający z zachowaniem wskazań § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 25. W celu wdrożenia postępowania likwidacyjnego przedkładać należy do powiatowego urzędu ziemskiego następujące dokumenty:

- 1) odpis wierzytelny uchwał zebrania posiadaczy gospodarstw, uprawnionych do korzystania z serwitutów, powziętych w przedmiocie ich likwidacji oraz wyboru pełnomocników,
- 2) upoważnienie notarialne właściciela (właścicieli) dziedziny obciążonej do działania w jego imieniu, o ile umowa nie jest podpisana przez niego (nich),
- 3) umowę zawartą przez strony w przedmiocie zamierzonej likwidacji serwitutów,

- 4) dowody pomiarowe gruntów, projektowanych do oddania za serwituty, sporządzone zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- 5) akt nadawczy lub inne dowody prawne, udowadniające istnienie, postać i rozciągłość likwidowanych serwitutów,
- 6) wyciąg hipoteczny z księgi wieczystej dóbr obciążonych likwidowanymi serwitutami, o ile hipoteka została wywołana, względnie inny dokument (wyciąg z aktu rejentalnego, zaświadczenie sądu lub urzędu i t. p.), stwierdzające prawo własności właściciela dziedziny, obciążonej serwitutami,
- 7) zezwolenie urzędu ochrony lasów na wydzielenie przestrzeni leśnych, o ile one stanowią przedmiot umowy, względnie zaświadczenie tych urzędów o przyjęciu podania o udzielenie takowego zezwolenia, wreszcie
- 8) wykaz wierzycieli hipotecznych i osób, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, obciążonych likwidowanymi serwitutami, względnie wykaz właścicieli aktów zastawu tych dóbr z podaniem w miarę możliwości prawnego miejsca zamieszkania wyżej wymienionych osób, o ile oni sami lub ich pełnomocnicy przebywają w obrębie Państwa Polskiego i miejsce ich pobytu jest wiadome.

W wypadkach wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie, powiatowy urząd ziemski może zwolnić strony od przedstawienia którychkolwiek z wyżej wyszczególnionych dokumentów, za wyjątkiem wskazanych w pp. 1, 4, 6.

Zwolnienia powyższe winny być szczegółowo motywowane przy przedkładaniu operatu do zatwierdzenia (§ 31).

§ 26. Po otrzymaniu od interesowanych w zamierzonej likwidacji wyżej w poprzednim paragrafie pomienionych dokumentów, powiatowy urząd ziemski niezwłocznie zawiadamia o powyższem okręgowy urząd ziemski i przystępuje, po uprzednim zarejestrowaniu sprawy w swem repertorium, do przygotowania sprawy celem przedłożenia jej na posiedzenie okręgowej komisji ziemskiej do wydania orzeczenia.

§ 27. Czynności przygotowawcze powiatowego urzędu ziemskiego przy likwidacji serwitutów w drodze dobrowolnego układu stron polegać będą na oficjalnem stwierdzeniu faktu, zawarcia przez strony w tej mierze umowy, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. i wpływających z tego tytułu skutków oraz na przedłożeniu za pośrednictwem okręgowego urzędu ziemskiego do okręgowej komisji ziemskiej konkretnego wniosku w przedmiocie zatwierdzenia projektu zamierzonej likwidacji.

W tym celu komisarz ziemski, na którego terenie działalności jest położony majątek, obciążony likwidowanymi serwitutami zjeżdża do wsi, likwidującej swe serwituty, zawiadamiając uprzednio o dniu swego przybycia: strony, geometrę, który sporządzał dowody pomiarowe właścicieli dziedziny, przylegających do gruntów oddawanych za serwituty oraz urząd gminny, który na ten dzień winien zwołać zebranie

wszystkich posiadaczy, uprawnionych do korzystania z serwitutów na obciążonym niemi majątku.

§ 28. Na zebraniu powyższem (§ 27) komisarz ziemski stwierdza, czy uchwała w przedmiocie likwidacji serwitutów powzięta została zgodnie ze wskazaniami ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. sporządza listę imienną osób, uprawnionych do korzystania z serwitutów, wyjaśnia obecnym treść i znaczenie zawartej umowy i dokonywa wraz z obecnymi oględzin gruntów oddawanych za serwituty, zwracając uwagę, czy każdy gospodarz zna dokładnie granice i przestrzeń tych gruntów, czy nie stanowią one przedmiotu sporu z sąsiednimi dziedzinami, oraz czy pozostała przestrzeń majątku zabezpiecza w dostatecznej mierze interesy innych wsi, które dotychczas na tym majątku posiadają niezlikwidowane serwituty.

§ 29. O ile majątek jest obciążony serwitutami jeszcze na rzecz kilku wsi, z którymi nie zawarto dotychczas układów dobrowolnych w przedmiocie likwidacji tych serwitutów, komisarz ziemski po zapoznaniu się z życzeniami interesowanych i po zbadaniu miejscowych stosunków agrarnych, projektuje kolejność wdrożenia przymusowego postępowania likwidacyjnego w stosunku do tych wsi.

§ 30. Po dokładnem wyjaśnieniu zebranych treści i znaczenia zawartego układu, oraz po stwierdzeniu:

że grunta, oddawane za serwituty nie stanowią przedmiotu sporu, oraz łącznie z gruntami gospodarstw likwidujących serwituty stanowią racjonalną strukturę gospodarczą, względnie nie będą stać na przeszkodzie do przyszłego prawidłowego urządzenia tych gospodarstw,

że prawa wierzycieli hipotecznych i osób, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr likwidujących serwituty, nie są naruszone,

że prawa właścicieli aktów zastawu tych dóbr na skutek zawarcia umowy nie ulegną żadnemu uszczupleniu,

że układ zawarty został zgodnie z wskazaniami ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. i przyjęty przez obydwie strony dobrowolnie, oraz

że na oddanie za serwituty przestrzeni leśnych urzędy ochrony lasów udzieliły swe zezwolenie względnie w ciągu miesiąca od daty otrzymania podania o udzielenie tego zezwolenia nie zgłosiły swego sprzeciwu. Komisarz ziemski w obecności wójta gminy lub sołtysa wsi i trzech niezainteresowanych w układzie świadków dokonywa zaświadczenia uchwały, układu i dowodów pomiarowych, czyniąc w księdze uchwał na odpisie uchwały, umowie i dowodach pomiarowych odpowiednie napisy.

§ 31. Z dokonanych czynności komisarz ziemski spisuje protokół, do którego wnosi, na żądanie osób interesowanych, wszelkie ich zażalenia i skargi. Protokół wraz ze wszystkimi przedstawionymi przez interesowanych, względnie sporządzonymi przez siebie w toku dochodzenia dokumentami, komisarz

ziemski przesyła przy raporcie do okręgowego urzędu ziemskiego dla przedłożenia sprawy pod rozpoznanie okręgowej komisji ziemskiej w celu zatwierdzenia projektu likwidacji.

§ 32. Wymieniony w paragrafie poprzednim raport komisarza ziemskiego winien:

- a) zobrazować dokładnie miejscowe stosunki agrarne, zwłaszcza w przedmiocie struktury wszystkich gospodarstw rolnych, uprawnionych do korzystania z serwitutów na danym majątku,
- b) wyjaśnić, czy w celu racjonalnego urządzenia wsi nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia scalenia gruntów, zamiany, meljoracji i t. p. i jak na te sprawy zapatrują się interesowani,
- c) uzasadnić szczegółowo konieczność zlikwidowania serwitutów za gotówkę, o ile takie wynagrodzenie ma miejsce w całości lub częściowo, wreszcie
- d) przedkładać konkretne wnioski w przedmiocie zatwierdzenia zawartej umowy, oraz kolejności wdrożenia postępowania likwidacyjnego w stosunku do pozostałych wsi, uprawnionych do korzystania z serwitutów na likwidującym je majątku.

§ 33. Otrzymany od komisarza ziemskiego operat serwitutowy (raport wraz z załącznikami wymienionymi w § 31) okręgowy urząd ziemski podaje zbadaniu pod względem formalnym i merytorycznym, a następnie przedkłada całą sprawę w zależności od tego, czy wniesiono spór na niejawnie względnie jawne posiedzenie okręgowej komisji ziemskiej do rozpatrzenia w celu wydania orzeczenia w przedmiocie zatwierdzenia projektu likwidacji.

O tych posiedzeniach okręgowa komisja ziemska winna zawiadomić strony oraz wierzycieli hipotecznych i osoby, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, likwidujących serwituty, jak również właścicieli zastawu tych dóbr, z zachowaniem przepisów § 15 rozporządzenia niniejszego.

§ 34. Pomienione w paragrafie poprzednim orzeczenie okręgowej komisji ziemskiej, zatwierdzające projekt likwidacji serwitutów, zawierać winno wniosek do głównej komisji ziemskiej w sprawie projektowanego wpisu dodatkowego do aktu nadawczego lub innego dowodu, stwierdzającego istnienie serwitutu, oraz postanowienie w przedmiocie wdrożenia postępowania likwidacyjnego w stosunku do pozostałych serwitutów, o ile majątek likwidujący serwituty jest obciążony niemi jeszcze na korzyść innych wsi, przy zastosowaniu przepisów, przewidzianych w ustępie końcowym § 49 rozporządzenia niniejszego.

Orzeczenia powyższe okręgowej komisji ziemskiej ulegają zaskarżeniu do głównej komisji ziemskiej na zasadach, wskazanych w art. 20 ustawy z dnia 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. № 70 poz. 461).

§ 35. Po uprawomocnieniu się orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej (§ 34) akta sprawy winny

być przesłane do głównej komisji ziemskiej w celu zatwierdzenia projektowanego wpisu do aktu nadawczego lub innego dowodu, stwierdzającego istnienie serwitutów.

§ 36. Po uzyskaniu orzeczenia głównej komisji ziemskiej, zatwierdzającego projekt wpisu do aktu nadawczego lub innego dowodu, stwierdzającego istnienie serwitutów (§ 35), okręgowy urząd ziemski przystępuje niezwłocznie do zakończenia postępowania, a mianowicie:

- a) zawiadamia strony, że stosunek serwitutowy między nimi został rozwiązany, wskutek czego grunta oddane za zlikwidowane serwituty, są odłączone od dóbr, na których one ciążyły i przyłączone do wsi,
- b) zeznaje w wydziale hipotecznym względnie u zastępcy starszego notariusza w notarialnym archiwum sądu okręgowego wnioski o wykreślenie ograniczeń, związanych ze zlikwidowanymi serwitutami,
- c) wnosi do aktu nadawczego lub innego dowodu, stwierdzającego istnienie serwitutów, wpis dodatkowy w treści, ustalonej orzeczeniem głównej komisji ziemskiej, wreszcie
- d) ogłasza zamknięcie postępowania likwidacyjnego.

III. Likwidacja przymusowa.

§ 37. Likwidacja serwitutów trybem przymusowym (z urzędu) następuje na skutek wniosku powiatowego urzędu ziemskiego, spowodowanego:

- a) żądaniem którejkolwiek ze stron zainteresowanych lub
- b) okolicznościami, przewidzianymi w pp. a, b i d art. 19 ustawy z dnia 7 maja 1920 r., ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r.

§ 38. Żądanie strony interesowanej o przeprowadzenie likwidacji przymusowej winno być skierowane na piśmie do powiatowego urzędu ziemskiego, na którego terenie działalności położony jest majątek, obciążony serwitutami:

- a) w imieniu właściciela (właścicieli) dziedziny, obciążonej w formie podania, podpisanego przez niego lub jednego ze współwłaścicieli tej dziedziny, względnie ich prawnych zastępców, stosownie do przepisów § 7 rozporządzenia niniejszego,
- b) w imieniu posiadaczy dziedziny, uprawnionej do korzystania z serwitutów — w formie zaświadczonego przez urząd gminny odpisu uchwały, powziętej na zebraniach, zwołanych zgodnie ze wskazaniem art. 3 — 6 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi art. 3 ustawy z dn. 10 stycznia 1922 r. (§§ 3—6).

§ 39. Strona, przedkładająca do powiatowego urzędu ziemskiego żądanie o zlikwidowaniu serwitutu w drodze przymusowej (§ 38), winna ponadto załączyć:

- a) wyciąg hipoteczny z księgi wieczystej dóbr, obciążonych serwitutami, o ile hipoteka została wywołana, względnie inny dokument,

stwierdzający prawo własności właściciela dziedziny obciążonej serwitutami,

- b) akt nadawczy lub inne dowody prawne, udowadniające istnienie, postać i rozciągłość projektowanych do zlikwidowania serwitutów,
- c) wykaz wierzycieli hipotecznych i osób, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, obciążonych likwidowanymi serwitutami, względnie wykaz właścicieli aktów zastawu tych dóbr, w miarę możliwości z podaniem prawnego miejsca zamieszkania wszystkich wyżej wymienionych osób,
- d) kwit kasy skarbowej lub państwowego banku rolnego o wpłaceniu na rachunek okręgowego urzędu ziemskiego odpowiedniej kwoty tytułem opłaty, przewidzianej w p. a § 17 niniejszego rozporządzenia, względnie zobowiązanie wykonania w terminie, wskazanym przez urzędy ziemskie, wszelkich prac mierniczych, dotyczących zamierzonej likwidacji własnym kosztem i staraniem, oraz niezwłocznego pokrycia na żądanie urzędów ziemskich tymczasowo z własnych funduszy wszelkich kosztów, związanych z tą likwidacją (§ 16) według wskazań §§ 17 do 19 rozporządzenia niniejszego.

O ile zamierzona likwidację wywołują właściciele dziedziny, uprawnionej do korzystania z serwitutów, przedstawienie przez nich dowodów, wyszczególnionych w pp. a i c nie jest obowiązujące i powiatowy urząd ziemski może w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zwolnić interesowanych od przedkładania tych dokumentów. Nadto w wypadkach zagubienia lub zniszczenia przez strony dokumentów, wyszczególnionych w p. b ustalenie uprawnień do korzystania z serwitutów następuje zgodnie z wskazaniem niżej w § 40 podanymi.

§ 40. W wypadkach, gdy zgłaszająca likwidację strona oświadczy, że dokumenty, stwierdzające istnienie, postać i rozciągłość serwitutów, zostały przez nią zagubione, lub uległy zniszczeniu, względnie o ile fakt powyższy ujawniony zostanie w toku dochodzenia, wywołanego wypadkami, przewidzianymi w pp. a, b i d art. 19 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r., komisarz ziemski przed podjęciem prac niżej w § 41 wskazanych spisze o powyższym protokół, zamieszczając w nim szczegółowe oświadczenia stron w przedmiocie zagubienia, lub zniszczenia pomienionych dokumentów, oraz ścisłego przez każdą z nich określenia postaci, rozmiaru i rozciągłości, podlegających zlikwidowaniu serwitutów, przyczem mogą zachodzić dwie ewentualności:

- a) strony zgodnie stwierdzają istnienie serwitutów, ich rodzaj, rozmiar i rozciągłość lub
- b) strony nie zgadzają się co do istnienia samych serwitutów względnie wzajemnie kwestionują bądź ich rodzaj, rozmiar lub rozciągłość.

W wypadku pierwszym (a) komisarz ziemski we wspomnianym wyżej protokole ściśle wyszczególnia: gospodarstwa, które są uprawnione do korzystania z serwitutów; rodzaj i postać tych serwitutów.

tów (ogólne, grupowe, indywidualne, leśne, pastwiskowe i t. p.), ich rozmiar (ile sztuk bydła, fur drzewa i t. p.), tereny na majątku, obciążone serwitutem z zaznaczeniem: nazwy miejscowości, przestrzeni, granic, rodzaju użytków i t. p. (rozciągłość serwitutu). Protokół ten, podpisany przez strony, oraz zatwierdzony przez okręgową komisję ziemską, służy jako dowód, ustalający uprawnienia do korzystania z serwitutów.

W wypadku drugim (b) komisarz ziemski przeprowadza wstępne dochodzenie na miejscu przez protokularne wysłuchanie oświadczeń stron i osób interesowanych i zbadanie wskazanych przez strony, względnie wezwanych przez siebie świadków i rzeczoznawców, o ile którakolwiek ze stron wyrazi życzenie zbadania świadków, lub rzeczoznawców pod przysięgą, komisarz ziemski zwraca się do miejscowego sądu pokoju z odezwą, popierającą żądanie strony i otrzymany w tym względzie protokół zeznania dołącza do akt sprawy.

W zależności od wyników dochodzenia komisarz ziemski:

- a) albo stawia umotywowany wniosek do okręgowej komisji ziemskiej o umorzenie sprawy likwidacji serwitutów z powodu braku dostatecznych podstaw, stwierdzających istnienie pomiędzy stronami stosunku serwitutowego, przyczem w tym wypadku żadnych dalszych czynności (§ 41) nie przedsięwzięje do czasu definitywnego zdecydowania sprawy przez okręgową komisję ziemską,
- b) albo uznaje istnienie stosunku serwitutowego za udowodnione, wskutek tego podejmuje prace przygotowawcze do jego zlikwidowania, przedkładając do okręgowej komisji ziemskiej, niezależnie od wniosku w przedmiocie wdrożenia postępowania likwidacyjnego, wniosek, określający ściśle postać, rozmiar i rozciągłość ustalonych dochodzeniem, serwitutów, do kompetentnego zatwierdzenia.

§ 41. Prace przygotowawcze powiatowego urzędu ziemskiego, mające na celu wdrożenie postępowania przymusowego, polegać będą na:

- a) zarejestrowaniu pracy;
- b) stwierdzeniu zgodności żądania jednej ze stron o zlikwidowanie serwitutów z przepisami ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r., względnie stwierdzeniu zaszłych na terenie jego działalności wypadków, przewidzianych w pp. a, b i d. art. 19 tejże ustawy;
- c) ściśłym ustaleniu postaci i rozciągłości projektowanych do zlikwidowania serwitutów;
- d) stwierdzeniu niemożności przez siebie doprowadzenia stron do polubownego rozwiązania stosunku serwitutowego,
- e) sporządzeniu opisu dóbr, obciążonych temi serwitutami, wreszcie
- f) przedłożeniu do okręgowej komisji ziemskiej konkretnego wniosku w przedmiocie wdrożenia postępowania przymusowego i sposobu pokrycia kosztów, związanych z likwidacją (§ 16—18).

W tym celu komisarz ziemski po stwierdzeniu, że dokumenty, przewidziane w § 39 rozporządzenia niniejszego zostały przez strony złożone względnie po stwierdzeniu, że zachodzą wypadki, przewidziane w pp. a, b i d art. 19 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r. niezwłocznie zawiadamia o powyższem okręgowy urząd ziemski, uprzednio odnotowawszy pracę w swem repertorium, oraz w najbliższym czasie zjeżdża na miejsce dla przeprowadzenia dochodzenia. O dniu i celu swego przybycia komisarz ziemski zawiadamia: strony, urząd gminny, polecając na oznaczoną godzinę zwołać zebranie wszystkich posiadaczy gospodarstw, uprawnionych do korzystania z serwitutów na danym majątku, oraz komisarza ochrony lasów o ile likwidacji mają podlegać serwituty, ciężące na lasach. Nieprzybycie w terminie osób wezwanych przez komisarza ziemskiego, z wyjątkiem strony, żądającej likwidacji, o ile dochodzenie wywołane zostało takim żądaniem, nie wstrzymuje jego czynności.

§ 42. O ile na terenie działalności powiatowego urzędu ziemskiego na gruntach, obciążonych, lub korzystających z uprawnień serwitutowych, są podejmowane względnie na mocy rozporządzenia lub zezwolenia okręgowego urzędu ziemskiego, mają być podjęte prace, związane ze scaleniem gruntów, parcelacją lub kolonizacją, oraz są przeprowadzane meljoracje rolne, zmieniające istniejący stan użytków serwitutowych, lub też są przeprowadzane prace, wypływające z ustaw w przedmiocie wykonywania reformy rolnej, względnie ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom wojska polskiego, (pp. a, b i d art. 19 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r.), fakty powyższe stwierdza protokularnie komisarz ziemski przed przystąpieniem do czynności likwidacyjnych (§ 41).

§ 43. Na zebraniu posiadaczy gospodarstw, uprawnionych do korzystania z serwitutów, po wysłuchaniu oświadczenia stron i osób, interesowanych w zamierzonej likwidacji, komisarz-ziemski:

- a) stwierdza, czy żądanie o przeprowadzenie przymusowej likwidacji zgodne jest z przepisami ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r., o ile powyższe dochodzenie wywołane zostało takim żądaniem,
- b) sporządza imienną listę osób, uprawnionych do korzystania z projektowanych do zlikwidowania serwitutów,
- c) ustala osoby i stopień ich zainteresowania w zamierzonej likwidacji,
- d) ustala postać i rozciągłość mających ulec likwidacji serwitutów, wreszcie
- e) proponuje stronom zawarcie dobrowolnego układu.

§ 44. O ile dochodzenie wywołane zostało na skutek żądania posiadaczy dziedziczy, uprawnionych do korzystania z serwitutów, komisarz ziemski po stwierdzeniu, że żądanie powyższe wyrażone zostało zgodnie z wymaganiami art. 3—6 ustawy z dnia 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą

z dn. 10 stycznia 1922 r. i że treść i znaczenie powyższych w przedmiocie zamierzonej likwidacji uchwał należy przez interesowanych rozumiana, zaświadczają pomienione uchwały, czyniąc na ich odpisach i w księdze uchwał odpowiedni napis.

§ 45. W wypadkach, gdy majątek ziemski jest obciążony serwitutami na rzecz kilku wsi, sporządzenie imiennej listy osób, uprawnionych do korzystania z tych serwitutów (p. b § 43), ogranicza się tylko do wsi, która likwidację serwitutów wywołała, a co do następnych, komisarz ziemski po zapoznaniu się z miejscowymi stosunkami agrarnymi i życzeniami stron projektuje protokularnie kolejność wsi, w jakiej ma nastąpić likwidacja pozostałych serwitutów.

Gdy obszar majątku (jednostki hipotecznej), obciążonego serwitutami rozciąga się na kilka powiatów, wyżej wymienioną kolejność likwidacji komisarz ziemski projektuje tylko w stosunku do wsi, obciążonych wyłącznie na terenie jego działalności, a w stosunku do pozostałych wsi kolejność likwidacji projektuje właściwy komisarz ziemski na terenie swojej działalności, na skutek zarządzenia okręgowego urzędu ziemskiego.

§ 46. W toku dochodzenia wstępnego (§ 43) komisarz ziemski winien dokładać usilnych starań, aby strony doprowadzić do zawarcia polubownego układu w przedmiocie zamierzonej likwidacji serwitutów. O ile, pomimo wysiłków, porozumienia stron nie da się osiągnąć, komisarz ziemski dokonywa rozpisu majątku, obciążonego serwitutami, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, nadających się do wydzielenia wynagrodzenia za serwituty, i zawiadamia zainteresowanych, że występuje z wnioskiem do okręgowej komisji ziemskiej o wdrożenie postępowania likwidacyjnego przymusowego.

§ 47. Z wyżej pomienionych czynności przygotowawczych (§§ 43—46) komisarz ziemski spisuje protokół, w którym zamieszcza na żądanie interesowanych wszelkie w tym przedmiocie ich oświadczenia. Protokół ten wraz ze wszystkimi materiałami, zebranymi lub sporządzonymi w toku dochodzenia, komisarz ziemski przy raporcie, sporządzonym zgodnie z wymaganiami § 32 rozporządzenia niniejszego przesyła do okręgowego urzędu ziemskiego do dalszego urzędowania.

§ 48. Okręgowy urząd ziemski, po otrzymaniu raportów, wyszczególnionych w poprzednim paragrafie, dokładać całą sprawę, a następnie cały operat wraz ze swą opinią przedkłada na najbliższe posiedzenie okręgowej komisji ziemskiej w celu wyrażenia orzeczenia w przedmiocie wdrożenia postępowania przymusowego.

O powyższych posiedzeniach okręgowej komisji ziemskiej winny być zawiadomione strony, oraz osoby, wymienione w art. 8 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. z zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r. z zachowaniem przepisów § 15 rozporządzenia niniejszego. Nieprzybycie zawiadomionych nie przeszkadza w biegu sprawy, o ile zawiadomienia zostały doręczone.

§ 49. Po wszechstronnem rozpatrzeniu przedłożonego operatu, wysłuchaniu stron, osób interesowanych w zamierzonej likwidacji, oraz o ile zachodzi potrzeba i biegłych, okręgowa komisja ziemska zatwierdza protokół komisarza ziemskiego, przewidziany w § 40 rozporządzenia niniejszego, wydaje orzeczenie nakazujące przymusową likwidację wszystkich serwitutów, ciążących na danym majątku, zgodnie z art. 2 ustawy z dn. 7 maja 1920 r., wyszczególniając ściśle ich postać i rozciągłość, oraz wyznaczając jednocześnie termin rozpoczęcia postępowania likwidacyjnego z zachowaniem przepisów art. 13 pomienionej ustawy.

Termin ten nie może być dłuższy od dni 60, licząc od daty doręczenia stronom odpisu orzeczenia.

W wypadkach, przewidzianych w ustępie końcowym § 45, orzeczenie okręgowej komisji ziemskiej, dotyczyć będzie tylko wsi, położonych na terenie jednego powiatu, na którym jest położona wieś, która spowodowała wydanie tego orzeczenia. W stosunku do pozostałych wsi okręgowa komisja ziemska poleca niezwłocznie przeprowadzić wstępne dochodzenie, mając na celu przedłożenie konkretnego wniosku o wdrożenie w tych wsiach postępowania likwidacyjnego.

§ 50. Orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej, wymienione w paragrafie poprzednim, winny być niezwłocznie w odpisach doręczone stronom, oraz tym wierzycielom hipotecznym i osobom, na których rzecz figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, regulujących serwituty, względnie właścicielom aktów zastawu dóbr (zakładnych), którzy z takim żądaniem wystąpią na piśmie do okręgowego urzędu ziemskiego.

Orzeczenia powyższe podlegają zaskarżeniu do głównej komisji ziemskiej w ciągu dni 14 od dnia doręczenia ich stronom w redakcji ostatecznej.

§ 51. Po otrzymaniu zawiadomienia o doręczeniu odpisu orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej osobom, wymienionym w paragrafie poprzednim, okr. urząd ziemski operat serwitutowy wraz z odpisem pomienionego orzeczenia przesyła niezwłocznie do powiatowego urzędu ziemskiego do wykonania.

§ 52. Powiatowy urząd ziemski, w wypadkach, gdy strony nie przedstawią układu dobrowolnego o rozwiązaniu stosunku serwitutowego w terminie, oznaczonym w orzeczeniu okręgowej komisji ziemskiej (§ 49), przystępując do likwidacji serwitutów z urzędu, wzywa strony, aby zgodnie z art. art. 25 i 26 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dn. 10 stycznia 1922 r. w przeciągu dni 14 od daty otrzymania wezwania, wskazały swych przedstawicieli i ich zastępców do komisji szacunkowo-rozjemczej.

Wskazanie przedstawicieli i ich zastępców do komisji szacunkowo-rozjemczej winno być wyrażone:

- a) przez właścicieli dziedziny, obciążonej — w formie zwykłej deklaracji na piśmie z podaniem nazwisk i imion przedstawicieli i ich miejsca zamieszkania, podpisanej przez osobę do tego uprawnioną,

- b) przez posiadaczy dziedziny, uprawnionej do korzystania z serwitutów—w formie uchwały powziętej zgodnie z wymaganiami art. art. 3—6 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 10 stycznia 1922 r. lub w formie zwykłej deklaracji, podpisanej przez pełnomocników dziedziny, wybranych w myśl § 6 rozporządzenia niniejszego, o ile w tym względzie posiadają należyte upoważnienie.

Niewskazanie pomienionych przedstawicieli i ich zastępców w określonym terminie powoduje wyznaczenie ich przez komisarza ziemskiego z urzędu, z zachowaniem wskazań § 21 rozporządzenia niniejszego. O powyższem powiatowy urząd ziemski niezwłocznie zawiadamia strony i wyznaczonych przedstawicieli.

§ 53. O ile orzeczeniem okręgowej komisji ziemskiej (§ 49) w myśl wymagań art. 13 ustawy z dn. 7 maja 1920 r., zostało jednocześnie nakazane wdrożenie postępowania likwidacyjnego w innych wsiach, w których nie przeprowadzono dotychczas szczegółowego dochodzenia, przewidzianego w § 31 rozporządzenia niniejszego, komisarz ziemski przed powołaniem w tych wsiach komisji szacunkowo-rozjemczych, winien uprzednio w każdej z tych wsi zwołać zebranie posiadaczy gospodarstw, uprawnionych do korzystania z serwitutów i wykonać czynności, przewidziane w pp. b, c, d i e § 43 rozporządzenia niniejszego, z zachowaniem wskazań § 8 tegoż rozporządzenia.

§ 54. W wypadkach, wymienionych w paragrafie poprzednim, komisarz ziemski powołuje komisje szacunkowo-rozjemcze dla każdej wsi oddzielnie. Członkowie jednej komisji mogą pełnić obowiązki członków innych komisji z zastrzeżeniami, przewidzianymi w § 21 rozporządzenia niniejszego.

Odwołanie swych przedstawicieli w komisjach szacunkowo-rozjemczych może być skutecznie przez strony tylko:

- a) za obopólną zgodą stron, o ile członkowie komisji zostali wyznaczeni na skutek przedstawienia przez strony (§ 52) i
- b) na żądanie jednej ze stron wskutek wynikłego po ukonstytuowaniu się komisji któregośkolwiek wypadku, przewidzianego w § 21 rozporządzenia niniejszego, przyczem zamienionego przedstawiciela winien zastępować wyznaczony zgodnie z pp. A, a, art. 25 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. — zastępca.

§ 55. Z chwilą ukonstytuowania się komisji szacunkowo-rozjemczej zgodnie z art. art. 25 i 26 ustawy z dn. 7 maja 1920 r., wszelkie materiały i dokumenty, dotyczące zamierzonej likwidacji, komisarz ziemski przekazuje za odpowiednim pokwitowaniem przewodniczącemu komisji.

Na przedstawienie przewodniczącego komisji, komisarz ziemski winien niezwłocznie okazywać w granicach swych uprawnień wszelką pomoc komisji przy opracowywaniu projektu likwidacji, dostarczając będącym w jego rozporządzeniu materiałów statystycznych, wyciągów z akt i t. p. oraz wzywając z urzędu osoby, wyznaczone przez komisję do przesłuchania.

§ 56. Po dokładnem i wszechstronnem zapoznaniu się z materiałem, zebrany dotychczas przez urzędy ziemskie, i po wysłuchaniu oświadczenia stron i osób interesowanych w likwidacji (art. 4 ustawy z dn. 10 stycznia 1922 r.) oraz po stwierdzeniu, że strony nie mogą się polubownie porozumieć w przedmiocie warunków rozwiązania stosunku serwitutowego, komisja szacunkowo-rozjemcza, przyjmując za podstawę ściśle określenie postaci i rozciągłości przeznaczonych do likwidacji serwitutów, jakie zostało ustalone w orzeczeniu okręgowej komisji ziemskiej (§ 49), przystępuje do opracowania szczegółowego projektu likwidacji, a mianowicie:

- a) opierając się na treści orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej, nakazującego wdrożenie postępowania, sporządza wykaz likwidowanych serwitutów, wyszczególniając w nim rodzaj i rozmiar uprawnień każdej osady (numeru), względnie poszczególnych ich grup, a to zależnie od zapisów w akcie nadawczym lub innych dowodach prawnych, stwierdzających istnienie i rozmiar serwitutów,
- b) ustala na gruncie granice terenów, obciążonych serwitutami, wreszcie
- c) projektuje, zgodnie z zasadami, wskazanymi w art. 13 ustawy z dn. 10 stycznia 1922 r., obszary, najbardziej nadające się do wydzielania tytułem wynagrodzenia za likwidowane serwituty, względnie ustala wysokość wynagrodzenia w gotówce z zachowaniem wskazań art. 14 tejże ustawy.

§ 57. Prace miernicze, związane z opracowaniem projektu likwidacji serwitutów, wykonywa zgodnie z §§ 12 i 13 rozporządzenia niniejszego, geometra, wyznaczony przez komisję szacunkowo-rozjemczą, przy zachowaniu wskazań § 20 rozporządzenia niniejszego na skutek przedstawienia stron, o ile nie został w tym celu delegowany geometra z urzędu przez okręgowy urząd ziemski.

§ 58. Czynności, pomienione w § 56, komisja szacunkowo-rozjemcza przeprowadza w obecności stron, oraz o ile tego zażąda, i osób interesowanych (art. 4 ustawy z dn. 10 stycznia 1922 r.), jednak ich nieobecność nie wstrzymuje pracy komisji.

Wszelkie postanowienia komisji szacunkowo-rozjemczej zapadają zwyczajną większością głosów członków komisji.

Z każdej swej czynności komisja spisuje szczegółowy protokół, wyszczególniając w nim oświadczenia stron, osób interesowanych, świadków, biegłych i t. p. oraz dokumenty i motywy, któremi powodowała się komisja w swych postanowieniach przy opracowaniu projektu likwidacji.

§ 59. Przy projektowaniu terenów do oddania za likwidowane serwituty oraz przy układaniu projektu podziału tych terenów na poszczególne działki, komisja szacunkowo-rozjemcza winna ściśle przestrzegać wskazania §§ 11—14 rozporządzenia niniejszego. Nadto w wypadkach, gdy majątek jest obciążony serwitutami jeszcze na korzyść innych wsi, komisja szacunkowo-rozjemcza przy opracowywaniu projektu winna mieć na względzie zabezpieczenie interesów tych wsi.

W toku swych czynności komisja winna dokładać usilnych starań w celu skłonienia stron do polubownego rozwiązania stosunku serwitutowego; w wypadkach, gdy starania powyższe uwieńczone zostają pomyślnym skutkiem, przewodniczący komisji szacunkowo-rozjemczej przerywa dalsze czynności komisji, zawiadamiając o tem komisarza ziemskiego, który w następstwie nadaje sprawie bieg, przewidziany w § 8 rozporządzenia niniejszego.

§ 60. Opracowany, zgodnie z wymaganiami art. 29 ustawy z dnia 7 maja 1920 r., projekt przymusowej likwidacji, składający się z planu odrębnego i rejestru szacunkowego na grunty, projektowane do oddania za serwituty, protokołów posiedzeń komisji szacunkowo-rozjemczej wraz z wszelkimi wyliczeniami i dowodami, sporządzonemi w toku postępowania oraz aktami sprawy, komisja przekazuje komisarzowi ziemskiemu do dalszego urzędowania, a sama rozwiązuje się.

§ 61. Członkowie komisji szacunkowo-rozjemczej, z wyjątkiem urzędników państwowych, którzy biorą udział w komisji na mocy delegacji swego urzędu, pobierać będą następujące wynagrodzenie:

- a) zwrot rzeczywistych kosztów podróży z miejsca zamieszkania na miejsce czynności i z powrotem, oraz
- b) diety w wysokości, przysługującej urzędnikom państwowym według X kategorii, etatu plac.

Wypłatę powyższego wynagrodzenia dokonywa okręgowy urząd ziemski po zaświadczeniu przez komisarza ziemskiego przedkładanych z tego tytułu rachunków.

§ 62. Po otrzymaniu operatu i dowodów, sporządzonych przez komisję szacunkowo-rozjemczą, zawezwawszy uprzednio na oznaczony termin strony oraz, o ile tego żądać będą (art. 4 ustawy z dnia 10 stycznia 1922 r.) wierzycieli hipotecznych i osoby, na rzecz których figurują w dziale III wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, regulujących serwituty, oraz właścicieli aktów zastawu tych dóbr (zakładnych), komisarz ziemski przedkłada osobom interesowanym projekt likwidacji serwitutów i wzywa strony do jego przyjęcia. Oświadczenia stron i osób, interesowanych w likwidacji komisarz ziemski wnosi do sporządzonego w tym przedmiocie protokołu likwidacyjnego, dołączając do niego zwrotne egzemplarze wezwań i zawiadomień osób powyższych.

W wypadkach, gdy komisarz ziemski sam nie przewodniczył w komisji szacunkowo-rozjemczej, winien on przed dokonaniem czynności, wymienionych w ustępie poprzednim, sprawdzić na miejscu projekt likwidacji i, w miarę potrzeby, postawić wnioski w przedmiocie uskutecznienia odpowiednich zmian i uzupełnień projektu.

§ 63. Gdy strony przyjmą projekt likwidacji, komisarz ziemski spisuje na zasadach ogólnych układ dobrowolny, zarządza wyznaczenie projektu na gruncie i całą sprawę wraz ze swym wnioskiem przesyła do okręgowego urzędu ziemskiego do dalszego urzędowania.

W wypadkach, gdy którakolwiek ze stron nie zaakceptuje powyższego projektu, komisarz ziemski ogłasza stronom o możliwości zgłoszenia w ciągu dni 14 na jego ręce na piśmie umotywowanego sprzeciwu, a po upływie tego terminu, cały operat likwidacyjny wraz z pisemnym sprzeciwem strony lub stron oraz odpowiednim wyjaśnieniem w przedmiocie tego sprzeciwu przesyła do okręgowego urzędu ziemskiego do dalszego urzędowania.

§ 64. W wypadkach, gdy likwidacji przymusowej podlegają pastwiska, nazwane w aktach nadawczych lub innych dowodach prawnych, stwierdzających istnienie i rozmiar serwitutów „wspólnemi z dworem” przebieg postępowania odbywa się trybem wskazanym §§ 37—63 rozporządzenia niniejszego z następującemi zastrzeżeniami:

- 1) gdy w toku dochodzenia komisarz ziemski stwierdzi, że w aktach nadawczych lub innych dowodach prawnych, stwierdzających istnienie i rozmiar serwitutów, nie została ściśle określona ilość sztuk bydła, jaką każda ze stron ma prawo pasać na pomienionych pastwiskach, winien on przy wniosku do komisji ziemskiej okręgowej o rozpoczęciu postępowania przymusowego jednocześnie przedłożyć na podstawie uprzedniego dochodzenia konkretny wniosek o określenie przeciętnej rocznej ilości sztuk bydła, jaką każda ze stron wyganiała na te pastwiska w okresie 5 lat przed wybuchem wojny w 1914 r.,
- 2) o ile w tym względzie nie było zapisów w wyżej wspomnianych dokumentach lub nie zapadły uprzednio prawomocne decyzje urzędów do tego powołanych, okręgowa komisja ziemska wyznacza termin rozpoczęcia postępowania przymusowego dopiero po uprawomocnieniu się decyzji, powziętej na posiedzeniu publicznem w sprawie określenia powyższych ilości sztuk bydła,
- 3) zwołana w celu opracowania projektu likwidacji serwitutów komisja szacunkowo-rozjemcza, na zasadzie przeprowadzonych w trybie ogólnym klasyfikacji szacunku, opierając się na zapisie w akcie nadawczym, względnie innych dowodach prawnych, stwierdzających istnienie i rozmiar serwitutów lub w prawomocnych decyzjach urzędów do tego powołanych, określających ściśle ilość dużych sztuk bydła, wraz z odpowiednią ilością małych sztuk, wyprowadza zgodnie z art. 32 ustawy z dn. 7 maja 1920 r. ze zmianami, wprowadzonymi art. 15 ustawy z dn. 10 stycznia 1922 r. wartość części tego pastwiska, jaka winnaby przypaść dziedzinie uprawnionej do korzystania z tych serwitutów, z tytułu likwidacji.

§ 65. Okręgowy urząd ziemski, po otrzymaniu aparatu likwidacyjnego, niezwłocznie bada cały zawarty w nim materiał, poddaje krytycznej ocenie projekt likwidacji, zwracając uwagę w wypadkach, gdy majątek jest obciążony serwitutami, na korzyść jeszcze innych wsi, czy pozostała przestrzeń majątku w dostatecznej mierze zabezpiecza interesy tych wsi,

a następnie cały operat, wraz ze swą w tym przedmiocie opinią przedkłada okr. kom. ziemskiej w celu zatwierdzenia projektu likwidacji.

§ 66. Orzeczenia okr. kom. ziemskiej w przedmiocie zatwierdzenia projektu przymusowej likwidacji serwitutów zapadają na posiedzeniach jawnych i zawierają będą orzeczenie o zatwierdzeniu projektu likwidacji lub o przekazanie tego projektu komisarzowi ziemskiemu w celu uzupełnienia i uskutecznienia poprawek albo też o powierzeniu przeprowadzenia tej likwidacji innemu komisarzowi ziemskiemu.

Ponadto o ile projekt likwidacji uzyska zatwierdzenie:

- a) polecenie wykonania projektu na gruncie,
- b) wniosek do głównej komisji ziemskiej w sprawie projektowanego wpisu dodatkowego do aktu nadawczego lub innego dowodu, stwierdzającego istnienie serwitutów,
- c) określenie zgodnie z §§ 16 i 17 rozporządzenia niniejszego, wysokości kosztów, związanych ze sporządzeniem planów i przeprowadzeniem likwidacji serwitutów na gruncie i ich podział pomiędzy uczestnikami likwidacji.

Wszelkie skargi i zażalenia na powyższe orzeczenia, wnoszone do głównej komisji ziemskiej, należy składać do okręgowej komisji ziemskiej, która zaskarżone orzeczenie wydała na zasadach wskazanych w art. 20 ustawy z dn. 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. № 70, poz. 461).

§ 67. Po uprawomocnieniu się orzeczenia, zatwierdzającego projekt likwidacji serwitutów, okręgowy urząd ziemski niezwłocznie zarządza:

- a) wykonanie tego projektu na gruncie,
- b) oddanie wydzielonych gruntów posiadaczom gospodarstw, których serwituty zostały tym orzeczeniem zlikwidowane i
- c) wykończenie dowodów pomiarowych, zgodnie z przepisami obowiązującymi.

Po uzyskaniu zaś orzeczenia głównej komisji ziemskiej, zatwierdzającego projekt wpisu do aktu nadawczego, względnie do innych dowodów prawnych, stwierdzających istnienie serwitutów, okręgowy urząd ziemski dokonywa czynności, wskazane w § 36 rozporządzenia niniejszego.

§ 68. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie od tej chwili także do spraw, będących już w toku.

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego:
Sew. Ludkiewicz